

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

Αριθμός Γνωμοδοτήσεως: 12/2015

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

ΤΜΗΜΑ Δ'

Συνεδρίαση της 20^{ης} Ιανουαρίου 2015

Σύνθεση:

Πρόεδρος :

Χρυσάφουλα Αυγερινού, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μέλη :

Στέφανος Δέτσης, Γεώργιος Κανελλόπουλος, Αικατερίνη Γρηγορίου, Γαρυφαλιά Σκιάνη, Δήμητρα Κεφάλα, Ευστράτιος Συνοίκης και Παναγιώτης Παππάς, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους

Εισηγήτρια :

Ελένη Λευθεριώτου, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ. (γνώμη άνευ ψήφου)

Αριθμός

Ερωτήματος:

Το υπ' αριθ. πρωτ. 2439/11-12-2014 έγγραφο του Διοικητικού Τομέα Κοινοτικών Πόρων και Υποδομών - Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π. ΑΛΙΕΙΑΣ - Μονάδα Γ' του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Ερώτημα:

Ερωτάται, στο πλαίσιο των συγκεκριμένων πραγματικών περιστατικών που δίδονται με το έγγραφο του ερωτήματος : **α)** Εάν δύναται να γίνει αποδεκτή εκ των υστέρων βελτιωμένη προσφορά του αναδειχθέντος μειοδότη και υποψήφιου αναδόχου δημοσίου έργου, ενώ αυτό δεν προβλέπεται από τις διατάξεις του Ν. 3669/08 και **β)** Εάν η κρίση για το ανωτέρω ζήτημα εμπίπτει στην

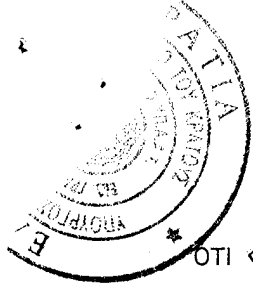


αρμοδιότητα της ερωτώσας υπηρεσίας ή της Προϊσταμένης αρχής του έργου, μετά από γνώμη του Τεχνικού Συμβουλίου της οικείας Περιφέρειας.

Επί του ανωτέρω ερωτήματος το Δ' Τμήμα του Ν.Σ.Κ. γνωμοδότησε ως ακολούθως :

I. ΙΣΤΟΡΙΚΟ

- 1.** Η ερωτώσα υπηρεσία υλοποιεί, στο πλαίσιο του Μέτρου 3.3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αλιείας (Ε.Π.ΑΛ.) 2007-2013, έργα υποδομών για την ανάπτυξη της Αλιείας, μεταξύ των οποίων και έργα κατασκευής ή επέκτασης-βελτίωσης αλιευτικών καταφυγίων.
- 2.** Πριν από την έναρξη υλοποίησης αυτών των έργων ακολουθείται πάντα η διαδικασία των προληπτικών ελέγχων (προδημοπρασιακού και προσυμβατικού).
- 3.** Η ερωτώσα υπηρεσία εκθέτει στο εν λόγω έγγραφο του ερωτήματος ότι ορίσθηκε ως Διαχειριστική Αρχή (Δ.Α.) του Προγράμματος και είναι υπεύθυνη για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης προς όλα τα κριτήρια που προβλέπονται στους ισχύοντες ενωσιακούς και εθνικούς κανόνες και στις προς χρηματοδότηση Πράξεις και για την διεξαγωγή προσυμβατικού ελέγχου και ότι η σύμφωνη γνώμη της αποτελεί απαραίτητο όρο για τη χρηματοδότηση της Πράξης (Ν. 3614/2007, άρθρα 3 παρ. 2(α) και 36 παρ. 2 Α και ΚΥΑ 341509/2008, παρ. 2. αα'), (βλ. κατωτέρω, παρ. 21-31).
- 4.** Στο πλαίσιο του προσυμβατικού ελέγχου, διαβιβάσθηκε στην ερωτώσα υπηρεσία από το Δημοτικό Λιμενικό Ταμείο Πάτμου (στο εξής : το Ταμείο) φάκελος με αίτημα προέγκρισης υπογραφής σύμβασης για το έργο της κατασκευής Αλιευτικού Καταφυγίου, προϋπολογισμού 2.300.000€ με Φ.Π.Α., που δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2004/18/ΕΚ και του π.δ. 60/2007.
- 5.** Από τον έλεγχο των δικαιολογητικών της διαδικασίας δημοπράτησης που πραγματοποίησε η ερωτώσα υπηρεσία *«και, συγκεκριμένα, από το υπ' αριθ. 822/13-05-2014 Πρακτικό διεξαγωγής μειοδοτικού διαγωνισμού»*, προέκυψε



οτι «επτά (7) εργοληπτικές επιχειρήσεις πρότειναν το ίδιο ποσοστό έκπτωσης (1%) στις οικονομικές προσφορές που κατέθεσαν, ενώ οι υπόλοιπες δύο (2) προσέφεραν έκπτωση 0,60% και 0,27%, γεγονός το οποίο [κατηύθυνε την ερωτώσα υπηρεσία] στη σκέψη ότι η περίπτωση ενέπιπτε στις διατάξεις του άρθρου 27 Ν. 3669/2008 (έγκριση του αποτελέσματος της δημοπρασίας)», (βλ. κατωτέρω, παρ. 33). «Ο μειοδότης αναδείχθηκε μετά από κλήρωση μεταξύ των επτά συμμετεχόντων που κατέθεσαν ίδιο ποσοστό έκπτωσης (1%)».

6. Ειδικότερα, με την υπ' αριθ. 84/27-5-2014 απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Ταμείου, εγκρίθηκε το ανωτέρω υπ' αριθ. 822/13-05-2014 Πρακτικό διεξαγωγής του διαγωνισμού, κατατάχθηκαν σύμφωνα με την διενεργηθείσα δημόσια κλήρωση οι επτά εργοληπτικές εταιρείες που μετείχαν στον διαγωνισμό και προσέφεραν το ίδιο ποσοστό εκπτώσεως (1%), κατακυρώθηκε το αποτέλεσμα του διαγωνισμού στην εταιρεία «Σ... Κ... Α.Ε.», με μέσο ποσοστό έκπτωσης 1% και συνολικό ποσό προσφοράς 1.649.888,81€ χωρίς απρόβλεπτα, αναθεώρηση και Φ.Π.Α. και εξουσιοδοτήθηκε ο Πρόεδρος του Δ.Σ. για την υπογραφή της σχετικής εργολαβικής σύμβασης, αφού προηγουμένως χορηγηθεί προέγκριση από την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του Ε.Π. «Αλιεία».

7. Κατόπιν των ανωτέρω, κρίθηκε από την ερωτώσα υπηρεσία «ότι θα έπρεπε ο διαγωνισμός να είχε ακυρωθεί από το Δημοτικό Λιμενικό Ταμείο Πάτμου, βάσει των διατάξεων του άρθρου 27 Ν. 3669/2008».

8. Στο σχετικό υπ' αριθ. 1060/16-07-14 έγγραφό της προς το Ταμείο, η ερωτώσα υπηρεσία εκθέτει, κατά λέξη, τα εξής :

«α) από το υπ' αριθ. 822/13-05-2014 Πρακτικό διεξαγωγής μειοδοτικού διαγωνισμού, φαίνεται ότι επτά (7) εργοληπτικές επιχειρήσεις στις οικονομικές προσφορές που κατέθεσαν, πρότειναν το ίδιο ποσοστό έκπτωσης (1%), ενώ οι υπόλοιπες δύο (2) προσέφεραν έκπτωση 0,60% και 0,27%, γεγονός το οποίο καταδεικνύει ότι η περίπτωση εμπίπτει στις διατάξεις του άρθρου 27 Ν. 3669/2008.

β) από την αριθ. 84/2014 απόφαση έγκρισης αποτελέσματος ανοιχτού διαγωνισμού, όπου καταγράφεται μία οριακή πλειοψηφία του Λιμενικού



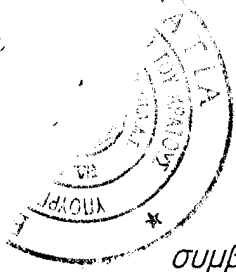
Ταμείου, κάτι το οποίο μπορεί να είναι σύνηθες, αλλά αν εξεταστεί συνδυαστικά με τα όσα στο άρθρο 27 του Ν. 3669/08 προβλέπονται, δεν ενισχύει την χορήγηση της σύμφωνης γνώμης της υπηρεσίας μας.

Από τα ανωτέρω, κρίνεται ότι θα έπρεπε ο διαγωνισμός να είχε ακυρωθεί εκ μέρους σας βάσει των διατάξεων του άρθρου 27 Ν. 3669/2008.

Επίσης, οφείλουμε να προστατεύσουμε και τον φορέα σας, αφού διακρίνουμε ότι εκ μέρους των εργοληπτικών επιχειρήσεων καταγράφεται έλλειψη υποβολής ικανοποιητικών προσφορών, ενημερώνοντάς σας ότι, σε περίπτωση που το έργο συμβασιοποιηθεί και δεν μπορέσει να ολοκληρωθεί ... τότε θα βρεθούμε στη δυσάρεστη θέση ... να σας ζητήσουμε ως αχρεωστήτως καταβληθέντα την επιστροφή όλων των ποσών που τμηματικά θα έχουν πληρωθεί για τις όποιες εργασίες μερικώς υλοποιήθηκαν».

9. Εν συνεχεία, ακολούθησε αλληλογραφία μεταξύ της ερωτώσας υπηρεσίας (υπ' αριθ. πρωτ. 1391/28-07-2014 έγγραφό της) και του Ταμείου (υπ' αριθ. πρωτ. 1341/17-7-2014 και 1424/12-08-14 έγγραφα του), από την οποία προκύπτει ότι το Ταμείο εξέφρασε τις αντιρρήσεις του ως προς την εφαρμογή του άρθρου 27 του Ν. 3669/2008, οι οποίες κρίθηκαν ανεπαρκείς από την ερωτώσα υπηρεσία και αμφισβήτησε την αρμοδιότητα της τελευταίας για έλεγχο της ανωτέρω διαγωνιστικής διαδικασίας, στο πλαίσιο των ελεγκτικών της υποχρεώσεων για το Ε.Π.ΑΛ 2007-2013.

10. Ειδικότερα, στο τελευταίο έγγραφό του, το Ταμείο εκθέτει, κατά λέξη, ότι «... η επιλογή αναδόχου ... ήταν αποτέλεσμα μιας διαφανούς διαδικασίας, σύμφωνης με το Κοινοτικό και Εθνικό δίκαιο, ότι παρέλαβαν τη μελέτη και τα τεύχη του έργου σαράντα (40) εργοληπτικές επιχειρήσεις, γεγονός που αποδεικνύει ότι τηρήθηκαν οι διατυπώσεις δημοσιότητας, και αναπτύχθηκε υγιής ανταγωνισμός, ότι στον διαγωνισμό που διενεργήθηκε συμμετείχαν δέκα (10) διαγωνιζόμενες εργοληπτικές επιχειρήσεις, αριθμός πολύ μεγάλος για ειδικά έργα που πρόκειται να εκτελεστούν σε απομακρυσμένες περιοχές, όπως το παρόν, καθώς και ότι η προσφερόμενη από την ανακηρυχθείσα ανάδοχο έκπτωση είναι ανάλογη των εκπτώσεων που δόθηκαν σε όλα τα παρόμοια έργα που εκτελέσθηκαν στο νησί μας και σε γειτονικά νησιά από το έτος 2011 έως και σήμερα. Αναφέραμε δε πέντε (5) παρόμοια έργα που ανατέθηκαν και



συμβασιопоιήθηκαν το κρίσιμο χρονικό διάστημα και την έκπτωση που δόθηκε σε κάθε ένα από αυτά, αποδεικνύοντας με τον τρόπο αυτό ότι στον επίμαχο διαγωνισμό δεν συνέτρεχαν λόγοι εφαρμογής του άρθρου 27 του Ν. 3669/2008 ... Η υπηρεσία σας ... αρνήθηκε τη χορήγηση σύμφωνης γνώμης της εμμένοντας στις απόψεις της ... χωρίς να αντικρούσει αιτιολογημένα το περιεχόμενο του β' σχετικού εγγράφου μας ...

α) ... μοναδικό αρμόδιο όργανο για να κρίνει αν μία προσφορά είναι συμφέρουσα ή όχι είναι η Προϊσταμένη Αρχή του έργου και, εν προκειμένω, το Διοικητικό Συμβούλιο του Ταμείου μας, το οποίο έχει αποφανθεί αιτιολογημένα υπέρ του συμφέροντος της προσφοράς.

β) ... η Υπηρεσία σας έχει ως μόνη αρμοδιότητα τη χορήγηση ή μη σύμφωνης γνώμης αν έχουν παραβιασθεί ή όχι οι διατάξεις του Κοινοτικού και Εθνικού δικαίου στην διαγωνιστική διαδικασία ...

ε) ... η άρνηση χορήγησης της σύμφωνης γνώμης της Υπηρεσίας σας είναι ανατιολόγητη, δεδομένου ότι μας υποδεικνύεται να εφαρμόσουμε το άρθρο 27 του Ν. 3669/2008, χωρίς όμως να αναφέρεται ποια από τις περιοριστικά αναφερόμενες σ' αυτό περιπτώσεις θα πρέπει να ακολουθήσουμε».

11. Κατά την κρίση της ερωτώσας υπηρεσίας, «σε περίπτωση που υπογραφόταν η προτεινόμενη σύμβαση με τις διαδικασίες όπως αυτές έγιναν, το Πρόγραμμα θα ήταν εκτεθειμένο σε πιθανή σοβαρή ένδειξη παρατυπίας έναντι και οποιωνδήποτε άλλων ελέγχων που ενδεχομένως πραγματοποιούνταν στο μέλλον από ανώτερες ελεγκτικές αρχές, είτε της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, είτε της Επιτροπής Δημοσιονομικού Ελέγχου (Ε.Δ.ΕΛ.)».

12. Με τα υπ' αριθ. πρωτ. 1899/10-10-2014 και 2225/27-11-2014 έγγραφα του Ταμείου διαβιβάσθηκαν αντίστοιχα στην ερωτώσα υπηρεσία, προκειμένου αυτή να χορηγήσει την έγκρισή της για την υπογραφή της σύμβασης, η από 10-10-2014 δήλωση της μειοδότης εταιρείας για βελτίωση της οικονομικής της προσφοράς από 1% σε 3% και η υπ' αριθ. 203/27-11-2014 απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Ταμείου, με την οποία αποφασίσθηκε η αποδοχή της ως άνω βελτιωμένης προσφοράς.



13. Κατά την άποψη της ερωτώσας υπηρεσίας, αφ'ενός μεν «η διαδικασία υποβολής βελτιωμένης προσφοράς εκ μέρους του μειοδότη, δεν προβλέπεται από τις διατάξεις του Ν. 3669/08», αφ'ετέρου δε «λανθασμένα της διαβιβάστηκε διότι αρμόδιο όργανο για να κρίνει το συμφέρον της βελτιωμένης προσφοράς, σε κάθε περίπτωση είναι η Προϊσταμένη Αρχή», δηλαδή, κατά τη Διακήρυξη, το Διοικητικό Συμβούλιο του Ταμείου (βλ. κατωτέρω, παρ. 40).

14. Εν τούτοις, στο έγγραφο του ερωτήματος εκτίθενται κατά λέξη τα εξής :

- «Συνεκτιμήσαμε τα ποσοστά έκπτωσης που έχουν υποβληθεί σε ομοειδή έργα της περιοχής. Ενδεικτικά αναφέρουμε από έγκριτα στοιχεία της Υπηρεσίας μας ότι σε ενταγμένα έργα του Ε.Π. ΑΛΙΕΙΑΣ 2007-2013 σε νησιά του ανατολικού Αιγαίου (Κάλυμνος, Σάμος, Λήμνος) υποβλήθηκαν εκπτώσεις της τάξης του 25% κατά μέσο όρο.
- Λήφθηκε υπόψη η σχετική εθνική και κοινοτική Νομοθεσία καθώς και εξειδικευμένα εγχειρίδια και δημοσιεύσεις όπως το άρθρο 30 Κεφ. 7 Καν. 966/2012, παρ. 2γ άρθρου 27 Κώδικα Δημοσίων Έργων, το υπ' αριθμ. 25555/ΕΥΘΥ 1304/8-06-2011 έγγραφο της ΕΥΘΥ ¹ με το οποίο μας διαβιβάστηκε οδηγός της COCOF ² για την πρόληψη και αντιμετώπιση της απάτης (βλέπε σελ. 14-15) και παρουσίαση του Πάρεδρου Ν.Σ.Κ. του ΥΠΕΧΩΔΕ κ. Χ. Μητκίδη σχετικά με την ανάθεση των Δημοσίων Έργων».

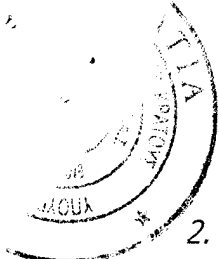
II. ΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

15. Κατόπιν των ανωτέρω δεδομένων, μας ετέθησαν από την ερωτώσα υπηρεσία τα ακόλουθα ερωτήματα:

«1. Δύναται να γίνει αποδεκτή εκ των υστέρων βελτιωμένη προσφορά του μειοδότη και υποψήφιου αναδόχου του έργου όταν αυτό δεν προβλέπεται από τις διατάξεις του Ν. 3669/08 ;

¹ Ειδική Υπηρεσία Θεσμικής Υποστήριξης της Ειδικής Γραμματείας Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) του Υπουργείου Οικονομίας Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας.

² Επιτροπή για το Συντονισμό των Ταμείων (Committee for the Coordination of the Funds - COCOF). Νομική της βάση αποτελεί το άρθρο 103 του Κανονισμού 1083/06 και αντικείμενό της είναι να επικουρεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε εργασίες που αφορούν σε ερμηνείες εφαρμογής του κανονιστικού πλαισίου της προγραμματικής περιόδου 2007-2013, τη διάδοση καλών πρακτικών που ακολουθούν τα κράτη μέλη και την προσέγγιση τεχνικών ζητημάτων για διάφορα θέματα που άπτονται των υποχρεώσεων των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.



2. Αποτελεί αρμοδιότητά μας η εξέταση του υποβληθέντος αιτήματος ή της Προϊσταμένης Αρχής μετά από γνώμη του Τεχνικού Συμβουλίου της οικείας Περιφέρειας»;

III. ΕΝΩΣΙΑΚΟ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΚΑΙ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1198/2006 του Συμβουλίου της 27ης Ιουλίου 2006 για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας

16. Στο προοίμιο του κανονισμού (αρ. 41) ορίζεται ότι «τα κράτη μέλη θα πρέπει να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να εξασφαλίσουν την ορθή λειτουργία των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου. Για το σκοπό αυτόν, θα πρέπει να ορισθεί μία διαχειριστική αρχή, μία αρχή πιστοποίησης και μία αρχή ελέγχου για κάθε επιχειρησιακό πρόγραμμα και να καθορισθούν οι ευθύνες τους. Οι εν λόγω ευθύνες θα πρέπει να αφορούν κατά κύριο λόγο τη χρηστή δημοσιονομική εφαρμογή, την οργάνωση της αξιολόγησης, την πιστοποίηση των δαπανών, το λογιστικό έλεγχο και τη συμμόρφωση με το κοινοτικό δίκαιο...».

17. Στη διάταξη του άρθρου 57 παρ. 1, εδ. γ' ορίζεται ότι τα συστήματα διαχείρισης και ελέγχου των επιχειρησιακών προγραμμάτων που συγκροτούνται από τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν, μεταξύ άλλων, «διαδικασίες που να διασφαλίζουν την ορθότητα και την κανονικότητα των δαπανών που δηλώνονται στο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος».

18. Εν συνεχεία, κατά τη διάταξη του άρθρου 59, παρ. 1, εδ. α', «η διαχειριστική αρχή ενός επιχειρησιακού προγράμματος είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση και την εφαρμογή του επιχειρησιακού προγράμματος σύμφωνα με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και ιδίως με στόχο:

α) τη διασφάλιση της επιλογής των προς χρηματοδότηση πράξεων σύμφωνα με τα κριτήρια που εφαρμόζονται στο επιχειρησιακό πρόγραμμα καθώς και της συμμόρφωσής τους, καθ' όλη την περίοδο υλοποίησής τους, με τους εφαρμοστέους κοινοτικούς και εθνικούς κανόνες».

19. Κατά τη διάταξη του **άρθρου 70, παρ. 1, εδ. β'**, τα κράτη μέλη είναι αρμόδια για να διασφαλίζουν τη διαχείριση και τον έλεγχο των επιχειρησιακών προγραμμάτων και, ιδίως, **«προλαμβάνουν, εντοπίζουν και διορθώνουν παρατυπίες και ανακτούν ποσά αχρεωστήτως καταβληθέντα μαζί με τους τόκους υπερημερίας, εφόσον απαιτείται».**

20. Περαιτέρω, στη διάταξη του **άρθρου 96**, ορίζονται τα εξής :

«1. Το κράτος μέλος φέρει την πρωταρχική ευθύνη για τη διερεύνηση των παρατυπιών ...

2. Το κράτος μέλος προβαίνει στις απαιτούμενες δημοσιονομικές διορθώσεις όσον αφορά τις μεμονωμένες ή συστημικές παρατυπίες που διαπιστώνονται σε πράξεις ή στο επιχειρησιακό πρόγραμμα. Οι διορθώσεις που διενεργούνται από το κράτος μέλος συνίστανται στην ακύρωση του συνόλου ή μέρους της δημόσιας συνεισφοράς στο επιχειρησιακό πρόγραμμα».

21. Πέραν των ανωτέρω, προβλέπονται δημοσιονομικές διορθώσεις και από την Επιτροπή, στη διάταξη του **άρθρου 97, παρ. 1, εδ. β'**, όπου ορίζεται ότι :

«1. Η Επιτροπή μπορεί να προβαίνει σε δημοσιονομικές διορθώσεις ακυρώνοντας το σύνολο ή μέρος της κοινοτικής συνεισφοράς σε επιχειρησιακό πρόγραμμα στην περίπτωση που, μετά τη διεξαγωγή της αναγκαίας εξέτασης, συμπεραίνει ότι:

β) οι δαπάνες που περιέχονται στην πιστοποιημένη δήλωση δαπανών είναι παράτυπες και δεν έχουν διορθωθεί από το κράτος μέλος πριν από την έναρξη της διαδικασίας διόρθωσης που προβλέπεται στην παρούσα παράγραφο».

N. 3614/2007 (ΦΕΚ Α' 267/3-12-2007), Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την προγραμματική περίοδο 2007-2013', όπως τροποποιήθηκε και ισχύει μετά το **N. 3840/2010 (ΦΕΚ Α' 53/31-3-2010)**, Αποκέντρωση, απλοποίηση και ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) 2007-2013 και άλλες διατάξεις.



• **Γενικά για τις Διαχειριστικές Αρχές**

22. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 3 παρ. 1 και 2 εδ. (α) του Ν. 3614/2007:

«1. Η διαχείριση κάθε επιχειρησιακού προγράμματος του ΕΣΠΑ, σύμφωνα με το άρθρο 59 παρ. 1, εδάφιο (α) του Κανονισμού [1083/2006], ασκείται μέσω ειδικής υπηρεσίας (διαχειριστική αρχή), η οποία λειτουργεί ή συνιστάται για τους σκοπούς αυτούς κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 5.

2. Η διαχειριστική αρχή είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση του επιχειρησιακού προγράμματος σύμφωνα με το σύστημα διαχείρισης και ελέγχου του εδαφίου (γ), της παρ. 1 του άρθρου 2 και την **αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης**. Στο πλαίσιο αυτό η διαχειριστική αρχή:

(α) επιλέγει τις προς χρηματοδότηση πράξεις σύμφωνα με τα κριτήρια που εφαρμόζονται στο εκάστοτε επιχειρησιακό πρόγραμμα και διασφαλίζει τη συμμόρφωσή τους με τους ισχύοντες κοινοτικούς και εθνικούς κανόνες, **καθ' όλη την περίοδο υλοποίησής τους**».

23. Προ της τροποποίησής της, η διάταξη του εδ. (ιδ) της παρ. 2 του εν λόγω άρθρου προέβλεπε ότι η διαχειριστική αρχή :

«(ιδ) **προβαίνει σε εξέταση των σταδίων εξέλιξης δημόσιων συμβάσεων και ιδίως κατά τη διαδικασία διακήρυξης, ανάθεσης και τροποποίησης σύμβασης**. Η διαχειριστική αρχή εκφράζει τη γνώμη της εντός δεκαπέντε (15) ημερών από τη λήψη των σχετικών στοιχείων ή εντός είκοσι (20) ημερών σε περιπτώσεις συμβάσεων άνω των είκοσι πέντε εκατομμυρίων ευρώ. **Η σύμφωνη γνώμη της διαχειριστικής αρχής αποτελεί όρο για τη χρηματοδότηση της πράξης σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 21**».

24. Εν συνεχεία, το ανωτέρω εδάφιο τροποποιήθηκε με το άρθρο 5 παρ. 1 του Ν. 3840/2010 και ορίζει ότι η διαχειριστική αρχή :

«(ιδ) **προβαίνει σε εξέταση της διαδικασίας διακήρυξης και τροποποίησης δημοσίων συμβάσεων. Για όσες συμβάσεις εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των Κοινοτικών Οδηγιών περί δημοσίων συμβάσεων προβαίνει επιπλέον σε εξέταση κατά τη διαδικασία ανάθεσης της**

σύμβασης. Η διαχειριστική αρχή εκφράζει τη γνώμη της εντός αποκλειστικής προθεσμίας είκοσι (20) ημερών από τη λήψη των σχετικών στοιχείων. Σε περίπτωση άπρακτης παρέλευσης της ανωτέρω προθεσμίας, λογίζεται ότι η διαχειριστική αρχή έχει παράσχει σύμφωνη γνώμη, φέρουσα τη σχετική ευθύνη για τη σύμφωνη αυτή γνώμη.

Η σύμφωνη γνώμη της διαχειριστικής αρχής ή η κατά το προηγούμενο εδάφιο τεκμαιρόμενη σύμφωνη γνώμη αυτής, αποτελεί όρο για τη χρηματοδότηση της πράξης σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 21» (βλ. κατωτέρω, παρ. 25). Σε περίπτωση δημόσιας σύμβασης που έχει ήδη συναφθεί κατά την ένταξη της σχετικής πράξης, καθώς και **στις περιπτώσεις δημοσίων συμβάσεων που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των Κοινοτικών Οδηγιών περί δημοσίων συμβάσεων, η εξέταση της διαδικασίας ανάθεσης διενεργείται πριν από την καταχώριση δαπανών στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα».**

25. Στην αιτιολογική έκθεση του Ν. 3840/2010 εκτίθεται ότι :

«Με την παράγραφο 1 του άρθρου 5 τροποποιείται η περίπτωση ιδ' της παραγράφου 2 του άρθρου 3 του ν. 3614/2007, **ώστε να επιταχυνθούν οι διαδικασίες ελέγχου** από τη διαχειριστική αρχή των σταδίων εξέλιξης δημοσίων συμβάσεων, με την κατάργηση του προληπτικού ελέγχου της διαδικασίας ανάθεσης για τις συμβάσεις που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των Κοινοτικών Οδηγιών περί δημοσίων συμβάσεων, ήτοι για τις συμβάσεις η εκτιμώμενη αξία των οποίων, εκτός Φ.Π.Α., είναι κατώτερη από τα ακόλουθα όρια:

.....
- 4.845.000 € για τις δημόσιες συμβάσεις έργων ...

Επίσης διευκρινίζεται ότι, σε περίπτωση δημόσιας σύμβασης που έχει ήδη συναφθεί κατά την ένταξη της σχετικής πράξης, ή **στις περιπτώσεις συμβάσεων που δεν εμπίπτουν στα όρια των Κοινοτικών Οδηγιών περί δημοσίων συμβάσεων, διενεργείται εκ των υστέρων εξέταση της διαδικασίας ανάθεσης και πριν από την καταχώριση δαπανών στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα. Με τη διαδικασία αυτή διασφαλίζεται ότι οι αρχές που ασκούν καθήκοντα διαχείρισης**



εντοπίζουν τυχόν σφάλματα και λαμβάνουν τα κατάλληλα διορθωτικά μέτρα πριν από την καταχώρηση δαπανών στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα»³.

26. Σύμφωνα δε με τη διάταξη του **άρθρου 21, παρ. 5**, «*οι διακηρύξεις δημοσίων συμβάσεων, οι συμβάσεις και οι τροποποιήσεις αυτών εκδίδονται ή υπογράφονται μετά τη σύμφωνη γνώμη της οικείας διαχειριστικής αρχής ή την άπρακτη παρέλευση της προθεσμίας για τη διατύπωση γνώμης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 3 παράγραφος 2 στοιχείο (ιδ΄)*».

- **Ειδικά για την Διαχειριστική Αρχή του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Αλιεία» 2007-2013**

27. Κατά τη διάταξη του **άρθρου 5 παρ. 7, εδ. β΄** του Ν. 3614/2007 «*η διαχείριση του επιχειρησιακού προγράμματος "Αλιεία" 2007-2013 που χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας για την περίοδο 2007-2013, ασκείται από την ειδική υπηρεσία διαχείρισης του επιχειρησιακού προγράμματος "Αλιεία" του ΚΠΣ 2000-2006, η οποία συστάθηκε δυνάμει του ν. 2860/2000 και η οποία μετονομάζεται σε ειδική υπηρεσία διαχείρισης του επιχειρησιακού προγράμματος "Αλιείας"*».

28. Στη διάταξη του **άρθρου 36 παρ. 2** του νόμου, ορίζονται οι αρμόδιες αρχές για την διαχείριση του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αλιείας, μεταξύ των οποίων και η Διαχειριστική Αρχή, και, κατά λέξη, ορίζονται τα εξής :

³ Κατά το **άρθρο 41 του Ν. 3614/2007** :

«1. Στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (εφεξής ΟΠΣΑΑ) καταχωρούνται κυρίως δεδομένα που αφορούν στις διαδικασίες και τα στοιχεία προγραμματισμού, διαχείρισης, ελέγχου και υλοποίησης του Ε.Π. [:Εθνικού Προγράμματος] Αλιείας και του ΠΑΑ [:Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης], των πράξεων, στους εμπλεκόμενους φορείς και πρόσωπα. Η καταχώρηση των δεδομένων αυτών έχει στόχο την παρακολούθηση της υλοποίησης των προγραμμάτων του ΠΑΑ και του Ε.Π. Αλιείας, καθώς και την αυτοματοποίηση των διοικητικών διαδικασιών του προηγούμενου εδαφίου και τη χρονολογική παρακολούθησή τους.

5. Ο σχεδιασμός, η οργάνωση, η ευθύνη λειτουργίας και η ανάπτυξη του ΟΠΣΑΑ ανατίθεται στον διαπιστευμένο οργανισμό πληρωμών Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε.».

«Α. Η Διαχειριστική Αρχή (ΔΑ) : Η διαχείριση του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αλιείας που χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας για την περίοδο 2007-2013 ασκείται από την ειδική υπηρεσία διαχείρισης του επιχειρησιακού προγράμματος αλιείας 2000-2006 του ΚΠΣ 2000-2006, η οποία μετονομάζεται σε ειδική υπηρεσία διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος Αλιείας.

Η διαχειριστική αρχή είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση και την υλοποίηση του επιχειρησιακού προγράμματος σύμφωνα με την **αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης. Οι διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 3⁴ του παρόντος νόμου εφαρμόζονται αναλόγως και για τη διαχειριστική αρχή του Ε. Π. Αλιείας».**

• **Η άποψη της ερωτώσας υπηρεσίας περί της αρμοδιότητάς της**

29. Στο ερώτημα γίνεται επίκληση των εξής διατάξεων :

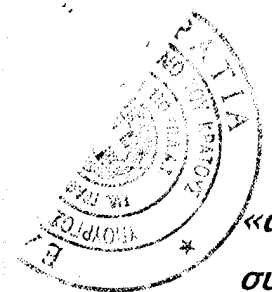
- Του άρθρου 36 παρ. 2 Α του Ν. 3614/2007 (βλ. ανωτέρω, παρ. 28), βάσει του οποίου η ερωτώσα υπηρεσία ορίσθηκε ως Διαχειριστική Αρχή για το Ε.Π. ΑΛΙΕΙΑΣ 2007-2013.

- Του άρθρου 3 παρ. 2 εδ. α' (βλ. ανωτέρω, παρ. 21), κατά το οποίο η Διαχειριστική Αρχή «**επιλέγει τις προς χρηματοδότηση πράξεις σύμφωνα με τα κριτήρια που εφαρμόζονται στο εκάστοτε επιχειρησιακό πρόγραμμα και διασφαλίζει τη συμμόρφωσή τους με τους ισχύοντες κοινοτικούς και εθνικούς κανόνες, καθ' όλη την περίοδο υλοποίησής τους**».

- Του **άρθρου 1 παρ. 4, εδ. γ), αρ. 2, περ. αα' της ΚΥΑ 341509/2008** (ΦΕΚ Β' 2437/1-12-2008), Αναδιάρθρωση, αρμοδιότητες και Κατανομή Προσωπικού Ειδικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων για το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αλιεία», στο προοίμιο της οποίας γίνεται επίκληση του άρθρου 36 του Ν.3614/2007.

Κατά την ανωτέρω διάταξη της ΚΥΑ αυτής, στην οποία ορίζονται οι αρμοδιότητες της Μονάδας Γ' της ερωτώσας υπηρεσίας, ορίζεται ότι η Μονάδα αυτή :

⁴ Συνεπώς και το εδ. (ιδ) της παρ. 2 του άρθρου 3 του εν λόγω Ν. 3614/2007, όπως αυτό τροποποιήθηκε και ισχύει δυνάμει του άρθρου 5 παρ. 1 του Ν. 3840/2010 (βλ. ανωτέρω, παρ. 30).



«α) Προβαίνει σε εξέταση των σταδίων εξέλιξης δημοσίων συμβάσεων και ιδίως κατά τη διαδικασία διακήρυξης, ανάθεσης και τροποποίησης σύμβασης. Η Διαχειριστική Αρχή εκφράζει τη γνώμη εντός δέκα πέντε (15) ημερών από τη λήψη των σχετικών στοιχείων. Η σύμφωνη γνώμη της Διαχειριστικής Αρχής αποτελεί όρο για τη χρηματοδότηση της πράξης».

30. Δυνάμει των διατάξεων αυτών, η ερωτώσα υπηρεσία φρονεί ότι έχει αρμοδιότητα προληπτικού ελέγχου της διαδικασίας αναθέσεως δια της προεγκρίσεως υπογραφής της σύμβασεως, και στην προκειμένη περίπτωση που το έργο, λόγω ύψους του αντικειμένου του (2.300.000€ με Φ.Π.Α.), δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2004/18/EK.

N. 3669/2008 (ΦΕΚ Α' 116/18-6-2008) **Κατασκευή Δημοσίων Έργων**

31. Στη διάταξη του **άρθρου 1**, δίδονται, μεταξύ άλλων, οι κατωτέρω ορισμοί :

«β) "Φορέας κατασκευής του έργου" είναι η αρμόδια αρχή ή υπηρεσία που έχει την ευθύνη υλοποίησης του έργου.

γ) "Προϊσταμένη αρχή" ή "Εποπτεύουσα Αρχή" είναι, η αρχή ή υπηρεσία ή όργανο του φορέα κατασκευής του έργου που εποπτεύει την κατασκευή του και ιδίως αποφασίζει για κάθε μεταβολή των όρων της σύμβασης ή άλλων στοιχείων αυτής, όπου αυτό ορίζεται στον παρόντα Κώδικα.

.....
ε) "Τεχνικό Συμβούλιο" είναι το συλλογικό όργανο του φορέα κατασκευής του έργου το οποίο γνωμοδοτεί στα θέματα που ορίζει ο Κώδικας αυτός».

32. Στη διάταξη του **άρθρου 22**, ορίζεται ότι :

«β. Ο πλήρης έλεγχος των δικαιολογητικών συμμετοχής και των οικονομικών προσφορών ολοκληρώνεται την ημέρα της δημοπρασίας και διενεργείται κατά τη σειρά της μειοδοσίας, αρχίζοντας από τον πρώτο μειοδότη ...

9. Η εφαρμογή της όλης διαδικασίας καταχωρείται στο πρακτικό της επιτροπής Διαγωνισμού ...



10. Αν κατά του ανωτέρω πρακτικού δεν υποβληθούν ενστάσεις, η επιτροπή διαγωνισμού ολοκληρώνει το πρακτικό για το αποτέλεσμα της δημοπρασίας και το υποβάλλει στην προϊσταμένη αρχή, η οποία εγκρίνει το αποτέλεσμα, επιφυλασσομένων των διατάξεων του άρθρου 27 του παρόντος ...».

33. Στη διάταξη του **άρθρου 27** ορίζονται τα εξής :

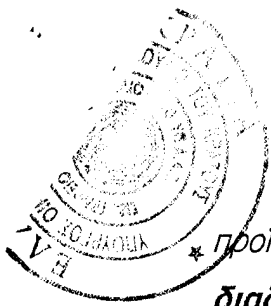
«1. Η δημοπρασία δεν ολοκληρώνεται πριν εγκριθεί το αποτέλεσμά της από την **προϊσταμένη αρχή**.

2. Η διαδικασία ή και το αποτέλεσμα της δημοπρασίας **ακυρώνεται** πριν από την έκδοση της κατακυρωτικής απόφασης με αιτιολογημένη απόφαση της **προϊσταμένης αρχής**, ενώ και η εκδοθείσα απόφαση κατακύρωσης **ανακαλείται** από την ίδια, πριν από τη σύναψη της σύμβασης, **εφόσον** συντρέχει έστω και μία από τις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) Κατά τη διεξαγωγή του διαγωνισμού εμφιλοχώρησαν παραβιάσεις των κειμένων διατάξεων ή των όρων της διακήρυξης, οι οποίες επηρεάζουν το αποτέλεσμα της δημοπρασίας και δεν μπορούν να αποκατασταθούν αλλιώς παρά με την ακύρωση του αποτελέσματος.

β) Η οικονομική προσφορά του τελικού μειοδότη κρίνεται **μη ικανοποιητική** για τον κύριο του έργου. Στην περίπτωση αυτή, για την ακύρωση απαιτείται **γνώμη του Τεχνικού Συμβουλίου** του Υπουργείου στο οποίο υπάγεται ή από το οποίο εποπτεύεται η αναθέτουσα αρχή, ή το τεχνικό συμβούλιο της οικείας περιφέρειας, όταν στο οικείο Υπουργείο δεν υφίσταται τεχνικό συμβούλιο και όταν αναθέτουσες αρχές είναι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης Α' και Β' βαθμού ή ενώσεις ή νομικά πρόσωπα των οργανισμών αυτών.

γ) Ο συναγωνισμός δεν υπήρξε επαρκής ή υπάρχουν **βάσιμες ενδείξεις ότι οι διαγωνιζόμενοι συνεννοήθηκαν για να αποφύγουν τον πραγματικό συναγωνισμό**. Σε περίπτωση ακύρωσης του αποτελέσματος της δημοπρασίας ή ανάκλησης της σχετικής απόφασης λόγω συνεννόησης των διαγωνιζομένων, **οι συνεννοηθέντες αποκλείονται** από την καθ' οιονδήποτε τρόπο συμμετοχή στην εκτέλεση του προς ανάθεση έργου και κινείται εναντίον τους **υποχρεωτικά**, με πρωτοβουλία της



* προϊσταμένης αρχής, η προβλεπόμενη από τις κείμενες διατάξεις **πειθαρχική διαδικασία**.

3. Η προϊσταμένη αρχή μπορεί, με αιτιολογημένη απόφασή της, αν διαπιστώσει ότι εμφιλοχώρησαν λάθη ή παραλείψεις κατά τη διαδικασία του διαγωνισμού, να ακυρώσει μερικά τη διαδικασία της δημοπρασίας ή να αναμορφώσει το αποτέλεσμα της ή να διατάξει την επανάληψή της από το σημείο που συντελέστηκε το λάθος ή η παράλειψη.

34. Αρχικά, η διάταξη του άρθρου 24 παρ. 1 του π.δ. 609/1985 «Κατασκευή Δημοσίων Έργων» προέβλεπε ότι :

«1. Η δημοπρασία δεν ολοκληρώνεται πριν εγκριθεί το αποτέλεσμα της από την προϊσταμένη Αρχή. Η εγκριτική απόφαση **περιλαμβάνει και τυχόν βελτιώσεις της προσφοράς** που γίνονται δεκτές από την ενδιαφερόμενη επιχείρηση σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 5 του Ν. 1418/84⁵. Η βελτίωση της προσφοράς σε ό,τι αφορά την οικονομική προσφορά εφαρμόζεται μόνο στην περίπτωση ανάθεσης του έργου με τις διαδικασίες που προβλέπονται στις διατάξεις του άρθρου 4 παρ. 2γ του Ν. 1418/84⁶ και του άρθρου 7 παρ. 3 του Π.Δ. 23/93⁷».

⁵ Άρθρο 5

«1. Η σύμβαση για την κατασκευή του έργου καταρτίζεται με βάση τους όρους της διακήρυξης και των τευχών και σχεδίων που τη συνοδεύουν, που με την προσφορά του αποδέχεται ο ανάδοχος ή με βάση την έγκριση για την κατάρτισή της με την οποία συμφωνεί ο ανάδοχος».

⁶ Άρθρο 4

«2. Τρόποι επιλογής της εργοληπτικής επιχείρησης για την κατασκευή του έργου είναι:

γ) Η απευθείας ανάθεση ή διαγωνισμός μεταξύ περιορισμένου αριθμού προσκαλούμενων εργοληπτικών επιχειρήσεων. Ο τρόπος αυτός αποτελεί εξαιρετική διαδικασία και εφαρμόζεται όταν συντρέχει μια από τις εξαιρέσεις που προβλέπει το άρθρο 86 του Ν.Δ. 321/1969 (ΦΕΚ Α' 205), όπως κάθε φορά ισχύει καθώς και σε ειδικές περιπτώσεις, όπως σε περίπτωση θεομηνίας, σοβαρού επικείμενου κινδύνου μοναδικότητας του κατασκευαστή συνέχισης εργασιών ύστερα από έκπτωση του αναδόχου ή διάλυσης της εργολαβικής σύμβασης όταν πρόκειται για ερευνητικές εργασίες ή εργασίες δοκιμαστικές εφαρμογής νέων τεχνολογιών ή για έργα ειδικής φύσης, εφόσον χαρακτηριστούν έτσι με απόφαση του φορέα κατασκευής του έργου που εκδίδεται ύστερα από γνώμη του τεχνικού Συμβουλίου ή όταν πρόκειται για την κατασκευή έργων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) από κατασκευαστικές επιχειρήσεις των ΟΤΑ εγγεγραμμένες στο μητρώο του άρθρου 16 ή για μικρά έργα και εργασίες συντήρησης, εφόσον στην τελευταία περίπτωση η προϋπολογιζόμενη δαπάνη τους δεν υπερβaine ορισμένα ποσά που καθορίζονται γενικά ή κατά φορείς ή κατηγορίες έργων με απόφαση του Υπουργού Δημοσίων Έργων. Η απευθείας ανάθεση σε κατασκευαστικές επιχειρήσεις των ΟΤΑ και γενικά η κατασκευή έργων από τις επιχειρήσεις αυτές γίνεται με τις προϋποθέσεις και τους όρους που ορίζονται με π.δ/γμα που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών και Δημοσίων Έργων».

⁷ Άρθρο 7

«3. Οι "διαδικασίες με διαπραγμάτευση" είναι αντίλογες με τις "δημοπρασίες με απευθείας ανάθεση", που προβλέπονται στο άρθρο 4 παραγρ. 2γ του Ν. 1418/84, στα πλαίσια των οποίων η αναθέτουσα αρχή προσφεύγει στους εργολήπτες της επιλογής της και διαπραγματεύεται στους όρους της σύμβασης με έναν ή περισσότερους από αυτούς».

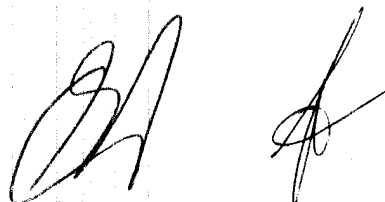
35. Ο περιορισμός του τελευταίου εδαφίου της παραγράφου αυτής προστέθηκε με τη διάταξη του άρθρου 13 παρ. 1 του π.δ. 218/1999, ενώ ολόκληρο το άρθρο καταργήθηκε με τη διάταξη του άρθρου 12 παρ. 3 εδ. στ' Ν. 3263/2004 (Δημόσια Έργα, Μειοδοτικό σύστημα ανάθεσης και άλλες διατάξεις).

36. Η κατά τα ανωτέρω δυνατότητα βελτίωσης της προσφοράς μέχρι την κατακύρωση του έργου, ίσχυε αρχικά για όλα τα δημόσια έργα και μετέπειτα, με τις διατάξεις του προαναφερθέντος άρθρου 24, μόνο για τις απευθείας αναθέσεις και τις διαδικασίες διαπραγμάτευσης. Εν συνεχεία καταργήθηκε και ουδεμία σχετική πρόβλεψη περιέχεται στην ισχύουσα και εφαρμοζόμενη εν προκειμένω διάταξη του άρθρου 27 Ν. 3669/2008.

37. Όμως, με τη διάταξη του **άρθρου 199, παρ. 2, εδ. β'** του νέου **Ν. 4281/2014** καταργήθηκε, από της ενάρξεως της ισχύος του (1η Μαρτίου 2015), η ανωτέρω διάταξη του άρθρου 27 Ν. 3669/2008 και προβλέπεται και πάλι, για την ανοικτή διαδικασία αποσφράγισης και αξιολόγησης των προσφορών σε ένα στάδιο με κριτήριο ανάθεσης τη χαμηλότερη τιμή, η δυνατότητα εκ των υστέρων βελτιώσεως της προσφοράς στη διάταξη του **άρθρου 170 παρ. 4**, στην οποία ορίζεται ότι : *«Μετά την κατά την προηγούμενη παράγραφο επέλευση των εννόμων αποτελεσμάτων της απόφασης κατακύρωσης, η αναθέτουσα αρχή / ο αναθέτων φορέας προσκαλεί τον ανάδοχο να προσέλθει για την υπογραφή της σύμβασης, εντός είκοσι (20) ημερών από τη λήψη της σχετικής έγγραφης ειδικής πρόσκλησης. Κατά το στάδιο αυτό επιτρέπεται, κατόπιν συμφωνίας μεταξύ της αναθέτουσας αρχής / του αναθέτοντος φορέα και του προς τον η κατακύρωση προσωρινού αναδόχου, η μείωση του προσφερόμενου τιμήματος»*.

38. Στην αιτιολογική έκθεση του νόμου αυτού (σελ. 46), η ανωτέρω συμφωνία περί μείωσης του τιμήματος χαρακτηρίζεται ως *«σημαντική ρύθμιση ... η οποία εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον»*.

39. Περαιτέρω, στη διάταξη του **άρθρου 30 παρ. 1** του **Ν. 3669/2008**, ορίζεται ότι :



«1. Η σύμβαση κατασκευής του έργου, όταν αυτή αποτελεί συνέχεια δημοπρασίας, συνάπτεται με την κοινοποίηση προς τον ανακηρυχθέντα ως ανάδοχο, της εγκριτικής του αποτελέσματος της δημοπρασίας απόφασης της προϊσταμένης αρχής.

Οι συμβατικοί όροι περιέχονται στην αντίστοιχη διακήρυξη, στα τεύχη και σχέδια που την συνοδεύουν, στις οικείες εγκεκριμένες μελέτες, καθώς και στα τεύχη και σχέδια, στα οποία γίνεται παραπομπή ή αναφορά. Το, αποδεικτικού χαρακτήρα, έγγραφο συμφωνητικό που πρέπει να υπογράφεται μεταξύ των συμβαλλομένων μερών ύστερα από την σύναψη της σύμβασης, απαγορεύεται να μεταβάλλει τους συμβατικούς όρους».

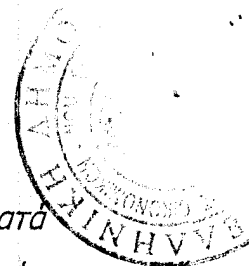
Η υπ' αριθ. πρωτ. 658/15-4-2014 Διακήρυξη Ανοιχτής Διαδικασίας

(Τύπος Β) Για έργα που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των οδηγιών 2004/18 και 2004/17 (ΑΔΑ : ΒΙΗΜΟΡΗΜ-ΩΓΠ).

40. Στη διάταξη του **άρθρου 1** ορίζεται ότι Εργοδότης – Κύριος του Έργου και φορέας κατασκευής του είναι το Δημοτικό Λιμενικό Ταμείο Πάτμου και ότι Προϊσταμένη Αρχή είναι το Διοικητικό Συμβούλιο του Δημοτικού Λιμενικού Ταμείου Πάτμου.

41. Κατά τη διάταξη του **άρθρου 4, παρ. 4.1, εδ. ι)**, αν δεν υποβληθούν ενστάσεις κατά του πρακτικού ελέγχου των διαγωνιζομένων και απόρριψης των απαράδεκτων προσφορών, η Επιτροπή Διαγωνισμού *«ολοκληρώνει το έργο της και υποβάλλει το πρακτικό για το αποτέλεσμα της δημοπρασίας στη Προϊσταμένη Αρχή, η οποία εγκρίνει το αποτέλεσμα και κατακυρώνει στο μειοδότη, επιφυλασσομένων των διατάξεων του άρθρου 27 του ΚΔΕ (:Κώδικα Δημοσίων Έργων). Αν υποβληθούν ενστάσεις, η Επιτροπή Διαγωνισμού συντάσσει γνωμοδότηση, την οποία και διαβιβάζει ... στην Προϊσταμένη Αρχή, η οποία αποφαιίνεται επί των ενστάσεων και εν συνεχεία ... εγκρίνει το αποτέλεσμα ...».*

42. Κατά τη διάταξη του **άρθρου 4, παρ. 4.2, εδ. α)**, *«η Προϊσταμένη Αρχή αποφασίζει και εγκρίνει ή ακυρώνει συνολικά ή μερικά το αποτέλεσμα της δημοπρασίας, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 27 του ΚΔΕ».* Στην



υποσημείωση 13 «υπογραμμίζεται η παρ. 2 του άρθρου 17 του ΚΔΕ, κατά την οποία, για την ακύρωση διαγωνισμού λόγω μη ικανοποιητικών προφορών απαιτείται η **γνωμοδότηση Τεχνικού Συμβουλίου** του οικείου Υπουργείου ή της Περιφέρειας».

43. Στη διάταξη του **άρθρου 7**, ορίζεται ότι «για τη δημοπράτηση του έργου, την εκτέλεση της σύμβασης και την κατασκευή του, εφαρμόζονται οι διατάξεις των παρακάτω νομοθετημάτων :

7.1 Του Ν. 3669/2008 (ΦΕΚ Α' 116) "Κύρωση της Κωδικοποίησης της νομοθεσίας κατασκευής δημοσίων έργων" (ΚΔΕ), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

Του Ν. 3614/2007 (ΦΕΚ Α' 267) "Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την προγραμματική περίοδο 2007-2013", όπως τροποποιήθηκε και ισχύει». Στην **υποσημείωση 19** σημειώνεται «εφόσον πρόκειται για χρηματοδοτούμενο έργο από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης».

44. Κατά τη διάταξη του **άρθρου 8, παρ. 8.1**, «το έργο χρηματοδοτείται από πιστώσεις του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αλιείας 2007-2013 ...».

45. Στη διάταξη του **άρθρου 13, παρ. 13.1** ορίζεται ότι «η επιλογή του αναδόχου θα γίνει με την "ανοικτή δημοπρασία" της περ. α) του άρθρου 3 του ΚΔΕ⁸».

IV. Η ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ Δ.Ε.Ε.

46. Το Δικαστήριο, στο πλαίσιο της νομολογίας του για την εφαρμογή της αρχής του ανόθευτου ανταγωνισμού (απόφαση της 8ης Μαΐου 2014, C-15/13, *Technische Universität Hamburg-Harburg*, ECLI:EU:C:2014:303, σκέψεις 22-23 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία) έχει κρίνει ότι τα κριτήρια αναθέσεως δεν πρέπει να τροποποιούνται κατά οποιονδήποτε τρόπο κατά τη διάρκεια της διαδικασίας συνάψεως της συμβάσεως, κατ'εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως και της υποχρεώσεως διαφάνειας (απόφαση της 18ης

⁸Άρθρο 3

«α) Η ανοικτή δημοπρασία, στην οποία λαμβάνουν μέρος και υποβάλλουν προσφορές όλοι όσοι έχουν τα νόμιμα προσόντα που προβλέπονται στη διακήρυξη. Αυτή είναι η κύρια διαδικασία επιλογής».



Νοεμβρίου 2010, C-226/09, *Επιτροπή κατά Ιρλανδίας*, ECLI:EU:C:2010:697, σκέψεις 60 και 62-64).

47. Σε άλλη υπόθεση κρίθηκε ότι, *«στην περίπτωση που η αναθέτουσα αρχή επιθυμεί, για συγκεκριμένους λόγους, την τροποποίηση ορισμένων όρων του διαγωνισμού μετά την ανακήρυξη του μειοδότη, οφείλει να προβλέπει ρητά την εν λόγω δυνατότητα προσαρμογής, όπως και τους τρόπους εφαρμογής της, στην προκήρυξη του διαγωνισμού που έχει συντάξει και η οποία οριοθετεί το πλαίσιο εντός του οποίου πρέπει να διεξαχθεί η διαδικασία, οπότε όλες οι επιχειρήσεις που ενδιαφέρονται να μετάσχουν στον διαγωνισμό το γνωρίζουν εξ αρχής και τελούν, κατ' αυτόν τον τρόπο, σε ισότητα κατά την υποβολή της προσφοράς τους»* (απόφαση της 29ης Απριλίου 2004, C-496/99 P, *CAS Succhi di Frutta SpA*, ECLI:EU:C:2004:236).

48. Στο ίδιο πνεύμα, έχει επίσης κριθεί, όσον αφορά την δυνατότητα της αναθέτουσας αρχής να ζητήσει διευκρινίσεις επί της προσφοράς, ότι μια προσφορά δεν δύναται να τροποποιηθεί μετά την κατάθεσή της, είτε κατόπιν πρωτοβουλίας της αναθέτουσας αρχής είτε του υποβάλοντος την προσφορά αυτή. Σε καμία περίπτωση η αίτηση για παροχή διευκρινίσεων δεν δύναται να καταλήξει στο να υποβάλει, στην πραγματικότητα, ο συγκεκριμένος υποψήφιος νέα προσφορά (απόφαση της 10ης Οκτωβρίου 2013, C-336/12, *Manova A/S*, ECLI:EU:C:2013:647, σκέψεις 31-32 και 36 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

49. Περαιτέρω, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η απόφαση περί ανακλήσεως της προκηρύξεως διαγωνισμού για τη σύναψη δημόσιας συμβάσεως καταλέγεται στις *«αποφάσεις που λαμβάνουν οι αναθέτουσες αρχές»* (απόφαση της 11ης Δεκεμβρίου 2014, C-440/13, *Croce Amica One Italia Srl*, ECLI:EU:C:2014:2435, σκέψη 39 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

V. Η ΕΘΝΙΚΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

50. Στο ίδιο πνεύμα με τη νομολογία του Δ.Ε.Ε., κρίθηκε από το ΣΤΕ ότι μη νόμιμα η αναθέτουσα αρχή ζήτησε από τους διαγωνιζόμενους την κατάθεση νέων οικονομικών προσφορών, λόγω παρόδου του χρόνου ισχύος τους, χωρίς

να της παρέχεται τέτοια δυνατότητα ούτε από τη διακήρυξη ούτε από τις εφαρμοστέες διατάξεις (ΣΤΕ 2303/2012, σκέψη 7, ιστοσελίδα ΝΟΜΟΣ).

51. Περαιτέρω, η κρίση περί μη ικανοποιητικής οικονομικής προσφοράς του τελικού μειοδότη πρέπει, κατά πάγια νομολογία του ΣΤΕ, για να είναι αιτιολογημένη να περιλαμβάνει τα κατωτέρω στοιχεία :

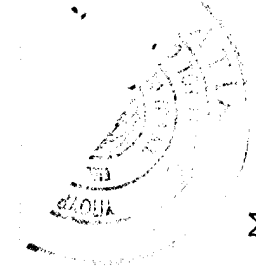
52. Θα πρέπει να επικαλείται συγκεκριμένα συγκριτικά στοιχεία, από τα οποία να αποδεικνύεται μεγαλύτερο ποσοστό εκπτώσεως σε διαγωνισμούς για ομοειδή και συγκρίσιμα έργα, υπό παρόμοιες συνθήκες, οι οποίοι διενεργήθηκαν σε εγγύς χρόνο με αυτόν του υπό κρίση διαγωνισμού. Επίσης, έχει κριθεί ότι δεν αρκεί, για να αιτιολογήσει την κρίση ότι δεν ήταν ικανοποιητική η οικονομική προσφορά του τελικού μειοδότη, μόνο το χαμηλό ποσοστό προσφερθείσας εκπτώσεως, το οποίο ενδέχεται, κατά περίπτωση, να συναρτάται με το ύψος της προϋπολογισθείσας δαπάνης (ΣΤΕ 1007/2009, σκέψη 7, ΣΤΕ 869/2012, σκέψη 5, ΣΤΕ 1144/2010, σκέψη 7, ΔΕΑ (αναστ.) 158/2011, σκέψη 7, ιστοσελίδα ΝΟΜΟΣ).

53. Επιπλέον, όσον αφορά τη λειτουργία επαρκούς ανταγωνισμού, έχει κριθεί ότι ποσοστό εκπτώσεως, που κρίνεται από την προϊσταμένη αρχή ως μικρό, δεν αρκεί από μόνο του για να εξαχθεί και το περαιτέρω συμπέρασμα ότι υπάρχουν ενδείξεις προσυεννόησης των συναγωνιζομένων. Αντιθέτως οφείλει η Διοίκηση, δεδομένου ότι απαιτούνται βάσιμες ενδείξεις προσυεννόησης, να αιτιολογεί την σχετική κρίση της, με επίκληση συγκεκριμένων στοιχείων που στηρίζουν το συμπέρασμά της αυτό, όπως είναι π.χ. η υποβολή εντελώς ομοίων και ίσων προσφορών ή η κατάλληλα μεθοδευμένη ομοιότητα μεταξύ των ποσοστών εκπτώσεως των συμμετασχόντων στη δημοπρασία (ΣΤΕ 1226/2011, σκέψη 4, ΣΤΕ 1520/2014, σκέψη 10, ιστοσελίδα ΝΟΜΟΣ).

VI. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

54. Ως προς το πρώτο ερώτημα, κατά τη συζήτηση που επακολούθησε αναπτύχθηκαν δύο γνώμες :

55. Η πλειοψηφήσασα γνώμη, με την οποία τάχθηκαν η Αντιπρόεδρος του Ν.Σ.Κ. Χρυσάφουλα Αυγερινού και οι Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους



Στέφανος Δέτσας, Γεώργιος Κανελλόπουλος, Αικατερίνη Γρηγορίου, Γαρυφαλιά Σκιάνη, Δήμητρα Κεφάλαι και Ευστράτιος Συνοίκης (ψηφοί 7), δέχθηκε ότι, από τις προπαρατεθείσες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους και την υπαγωγή σ'αυτές των πραγματικών περιστατικών που εκτίθενται από την ερωτώσα υπηρεσία, καθώς και από την προεκτεθείσα νομολογία, προκύπτουν τα εξής:

56. Κατ'αρχήν, δεν είναι επιτρεπτή η τροποποίηση της οικονομικής προσφοράς μετά την κατάθεσή της, και κατά το χρόνο διεξαγωγής της διαγωνιστικής διαδικασίας. Στην προκειμένη όμως περίπτωση της εκ των υστέρων βελτιωμένης προσφοράς του αναδειχθέντος μειοδότη, δεν πρόκειται για τροποποίηση της οικονομικής προσφοράς δια καταθέσεως νέας προσφοράς κατά την διεξαγωγή της διαγωνιστικής διαδικασίας η οποία έχει ολοκληρωθεί, ώστε να υπάρχει κίνδυνος να νοθευθεί ο ανταγωνισμός ή να τεθεί ο προσφέρων σε ευνοϊκότερη θέση έναντι των λοιπών συμμετεχόντων, κατά παράβαση των αρχών της διαφάνειας, της ισότητας των διαγωνιζομένων και του ανόθευτου ανταγωνισμού. Αντιθέτως, πρόκειται για προσφορά πρόσθετης έκπτωσης που γίνεται **αυτοβούλως και οικειοθελώς**, ενώ έχουν τηρηθεί οι διατυπώσεις δημοσιότητας, **έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία του διαγωνισμού**, έχει ήδη αναδειχθεί ο μειοδότης με βάση τα προβλεπόμενα στη Διακήρυξη και δεν υφίσταται περαιτέρω στάδιο ανάπτυξης του ανταγωνισμού και έχει εγκριθεί η ανάδειξή του με την υπ'αριθ. 84/27-5-2014 απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Ταμείου. Κατά συνέπεια, από την δοθείσα περαιτέρω έκπτωση δεν επηρεάζεται το αποτέλεσμα του διαγωνισμού, το οποίο ήταν ήδη δεδομένο, το δε έργο, θα εκτελεσθεί από τον ανάδοχο εντός της καθορισμένης προθεσμίας, με τα αναφερόμενα στη διακήρυξη ποιοτικά και τεχνικά χαρακτηριστικά χωρίς καμία παρέκκλιση, οφειλόμενη στην πρόσθετη έκπτωση (Γνωμοδότηση Ν.Σ.Κ. 422/2002 Ολομελείας), η οποία, σε κάθε περίπτωση, επιφέρει εξοικονόμηση δαπάνης που, ενόψει της συγκυρίας ικανοποιεί το δημόσιο συμφέρον (ΣΤΕ 1620/2011, Γνωμοδοτήσεις Ν.Σ.Κ. 283/2001 και 259/2001). Επομένως, υπό τις ανωτέρω περιγραφείσες συνθήκες, η βελτιωμένη προσφορά μπορεί να γίνει αποδεκτή από την αναθέτουσα αρχή.



57. Η άποψη αυτή ενισχύεται από το γεγονός ότι το σκεπτικό της έχει υιοθετηθεί από το νομοθέτη κατά το παρελθόν με την διάταξη του άρθρου 24 παρ. 1 του π.δ. 609/1985, στην οποία προβλεπόταν η δυνατότητα βελτιώσεως της προσφοράς με την εγκριτική του αποτελέσματος της δημοπρασίας απόφαση (βλ. ανωτέρω παρ. 34), πολύ δε περισσότερο με τη διάταξη του άρθρου 170 παρ. 4 του νέου Ν. 4281/2014 (βλ. ανωτέρω, παρ. 37), με το οποίο δόθηκε η δυνατότητα εκ των υστέρων βελτιώσεως της προσφοράς *«μετά την ... επέλευση των εννόμων αποτελεσμάτων της απόφασης κατακύρωσης»* και μετά την πρόσκληση του αναδόχου να προσέλθει για την υπογραφή της σύμβασης και ρητώς προβλέφθηκε ότι *«κατά το στάδιο αυτό επιτρέπεται, κατόπιν συμφωνίας μεταξύ της αναθέτουσας αρχής / του αναθέτοντος φορέα και του προς ον η κατακύρωση προσωρινού αναδόχου, η μείωση του προσφερόμενου τιμήματος»*, προς εξυπηρέτηση, όπως εκτίθεται στην αιτιολογική έκθεση του νόμου, του **δημοσίου συμφέροντος**. Οι διατάξεις αυτές δεν εφαρμόζονται μεν στην συγκεκριμένη περίπτωση, δείχνουν όμως την προφανή τάση του νομοθέτη να συνδέει τη μεταγενέστερη μείωση του προσφερομένου τιμήματος με το δημόσιο συμφέρον.

58. Η μειοψηφήσασα γνώμη, με την οποία τάχθηκε ο Νομικός Σύμβουλος του Κράτους Παναγιώτης Παππάς (ψήφος μία, με την οποία συντάχθηκε και η εισηγήτρια άνευ ψήφου), δέχθηκε ότι, από τις προπαρατεθείσες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους και την υπαγωγή σ'αυτές των πραγματικών περιστατικών που εκτίθενται από την ερωτώσα υπηρεσία, καθώς και από την προεκτεθείσα νομολογία, προκύπτουν τα εξής:

59. Από το Δ.Ε.Ε. δεν έχει αντιμετωπισθεί ad hoc το ζήτημα της βελτιώσεως της προσφοράς από τον αναδειχθέντα προσωρινό μειοδότη και μάλιστα χωρίς ειδική πρόβλεψη στη νομοθεσία ή στην διακήρυξη. Από την υπάρχουσα μέχρι σήμερα νομολογία του Δικαστηρίου, με την οποία έχουν ερμηνευθεί διατάξεις της οδηγίας 2004/18, καταδεικνύεται ότι θεωρείται από το Δικαστήριο ως υποχρέωση πηγάζουσα από την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως των διαγωνιζομένων, από την αρχή της διαφάνειας και από την αρχή της



λειτουργίας του ανόθευτου ανταγωνισμού το αμετάβλητο των προσφορών από της καταθέσεώς τους και μέχρι τη σύναψη της συμβάσεως, καθώς και το ανεπίτρεπτο της τροποποίησεως όρων του διαγωνισμού μετά την ανακήρυξη του μειοδότη, **εάν αυτή η δυνατότητα δεν προβλέπεται ρητά στη νομοθεσία ή στην προκήρυξη του διαγωνισμού, ώστε οι ενδιαφερόμενοι να το γνωρίζουν εξ αρχής** (βλ. ανωτέρω, παρ. 46-50).

61. Στο εθνικό δίκαιο, η θέση του νομοθέτη όσον αφορά το ζήτημα της εκ των υστέρων βελτιώσεως της προσφοράς από τον προσωρινό ανάδοχο παρουσιάζει διακυμάνσεις, όπως προκύπτει από την αρχική διατύπωση της διατάξεως, του άρθρου 24 παρ. 1 του π.δ. 609/1985, την τροποποίησή της με τη διάταξη του άρθρου 13 παρ. 1 του π.δ. 218/1999, τη διάταξη του άρθρου 27 Ν. 3669/2008, η οποία είναι εφαρμοστέα στην προκειμένη περίπτωση, λόγω του χρόνου δημοσιεύσεως της διακηρύξεως (16-5-2014) και τη διάταξη του άρθρου 170 παρ. 4 του νέου Ν. 4281/2014 (βλ. ανωτέρω, παρ. 34-37).

62. Κατά συνέπεια, από τη νομοθεσία και την διαμορφωθείσα ενωσιακή και εθνική νομολογία, συνάγεται ότι **δεν είναι επιτρεπτή** η εκ των υστέρων βελτίωση της οικονομικής προσφοράς από τον αναδειχθέντα προσωρινό μειοδότη, **εφ'όσον δεν υπήρχε σχετική πρόβλεψη ούτε στη διακήρυξη ούτε στην εφαρμοστέα κατά χρόνο νομοθεσία**, λαμβανομένου επιπλέον υπόψη ότι η σύμβαση συνάπτεται σύμφωνα με το περιεχόμενο των συμβατικών τευχών, στα οποία συμπεριλαμβάνεται και η οικονομική προσφορά, η οποία απαγορεύεται να μεταβληθεί εκ των υστέρων (άρθρο 30 του Ν. 3669/2008).

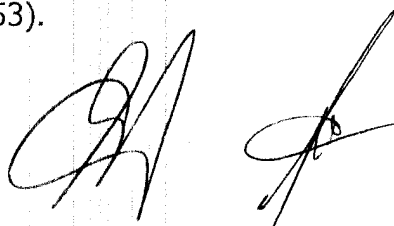
63. Ως προς το δεύτερο ερώτημα, το Δ' Τμήμα ομόφωνα γνωμοδότησε τα εξής :

64. Από το συνδυασμό των διατάξεων του προοιμίου (αρ. 41), του άρθρου 57, παρ. 1, εδ. γ', του άρθρου 59, παρ. 1, εδ. α', του άρθρου 70, παρ. 1, εδ. β', και του άρθρου 96, παρ. 1 και 2 του κανονισμού 1198/2006 (βλ. ανωτέρω, παρ. 16-21), καθώς και από το συνδυασμό του άρθρου 3, παρ. 2, εδ. (α) και (ιδ), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, του άρθρου 5, παρ. 7, εδ. β',

του άρθρου 21, παρ. 5 και του άρθρου 36, παρ. 2 Α του Ν. 3614/2007 (βλ. ανωτέρω, παρ. 22, 26 και 28), συνάγεται ότι η Διαχειριστική Αρχή του Ε.Π. «ΑΛΙΕΙΑ» 2007-2013 είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση και την υλοποίηση του προγράμματος σύμφωνα με την **αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης** και διασφαλίζει τη συμμόρφωση των χρηματοδοτούμενων πράξεων **καθ'όλη την περίοδο υλοποίησής τους** προς τους ισχύοντες ενωσιακούς και εθνικούς κανόνες.

65. Από το συνδυασμό των διατάξεων του άρθρου 1, εδ. γ', του άρθρου 22 παρ. 10, και του άρθρου 27 παρ. 1 και 2 του Ν. 3669/2008, του άρθρου 1, του άρθρου 4, παρ. 4.1, εδ. ι), του άρθρου 4, παρ. 4.2, εδ. α) και του άρθρου 13, παρ. 13.1 της υπ' αριθ. πρωτ. 658/15-4-2014 Διακήρυξης, καθώς και τη νομολογία του ΔΕΕ (βλ. ανωτέρω, παρ. 32-33, 40-43 και 50), συνάγεται ότι η επί της ουσίας κρίση περί της αποδοχής ή μη της βελτιωμένης προσφοράς, καθώς και η κρίση περί της ακυρώσεως τη δημοπρασίας για τους λόγους που ορίζονται στο άρθρο 27, ανήκει στην **αρμοδιότητα της αναθέτουσας αρχής**.

66. Η απόφαση για ακύρωση της δημοπρασίας, σε περίπτωση που η προσφορά του προσωρινού μειοδότη κρίνεται μη ικανοποιητική, θα πρέπει να είναι **πλήρως αιτιολογημένη**. Για την έκδοση μιας τέτοιας απόφασης, απαιτείται γνωμοδότηση του Τεχνικού Συμβουλίου, κατά το άρθρο 27 παρ. 2 εδ. β' του Ν. 3669/2008, στην οποία θα πρέπει να εκτίθενται και να αξιολογούνται συγκεκριμένα και πρόσφορα συγκριτικά στοιχεία. Για να είναι πρόσφορα τα συγκριτικά στοιχεία θα πρέπει να ανταποκρίνονται στα κριτήρια που τίθενται από τη νομολογία του ΣτΕ, δηλαδή θα πρέπει να εκτίθενται τα ποσοστά εκπτώσεως συγκεκριμένων έργων, ομοειδών με το επίμαχο, τα οποία να δημοπρατήθηκαν σε χρόνο που να είναι εγγύς με το επίμαχο και υπό παρόμοιες συνθήκες και να εξετάζεται η συνάρτηση του χαμηλού ποσοστού προσφερθείσας εκπτώσεως με το ύψος της προϋπολογισθείσας δαπάνης. Από τα εν λόγω συγκριτικά στοιχεία θα πρέπει να αποδεικνύεται ότι το επιτευχθέν ποσοστό έκπτωσης στην υπό κρίση δημοπρασία δεν μπορεί να κριθεί ικανοποιητικό (βλ. ανωτέρω, παρ. 52-53).



67. Όμως, κατά την εξέταση της διαδικασίας αναθέσεως της συμβάσεως η Διαχειριστική Αρχή ασκεί **έλεγχο νομιμότητας** των αποφάσεων της αναθέτουσας αρχής. Στην περίπτωση που γεννάται αμφισβήτηση για το κατά πόσον η αναδειχθείσα προσφορά είναι ικανοποιητική, ο έλεγχος νομιμότητας συνίσταται στον έλεγχο της αιτιολογίας της απόφασης της αναθέτουσας αρχής, δηλαδή ελέγχεται εάν η αναθέτουσα αρχή εκθέτει και αποδεικνύει την ύπαρξη συγκριτικών στοιχείων που να πληρούν τα προαναφερθέντα κριτήρια. Τα επικαλούμενα από την Διαχειριστική Αρχή στοιχεία περί του ποσοστού εκπτώσεως λαμβάνονται υπόψη στο πλαίσιο του ελέγχου νομιμότητας του αποτελέσματος του διαγωνισμού, κατά τις προβλεπόμενες διατάξεις του άρθρου 27 παρ. 2 του Ν. 3669/2008, ανεξάρτητα από το εάν έχει βελτιωθεί ή όχι η προσφορά του μειοδότη.

68. Επομένως, με βάση όλα τα ανωτέρω, εφόσον, στην προκειμένη περίπτωση, ζητήθηκε από την Διαχειριστική Αρχή η σύμφωνη γνώμη της για την υπογραφή της συμβάσεως και, εφόσον έχει δημιουργηθεί αμφισβήτηση για το κατά πόσον η αναδειχθείσα προσφορά είναι ικανοποιητική, θα πρέπει, κατά την εξέταση της διαδικασίας ανάθεσης, η Διαχειριστική Αρχή, να προβεί σε έλεγχο νομιμότητας και να θέσει υπόψη της αναθέτουσας αρχής τα συγκριτικά στοιχεία που διαθέτει, τα οποία θα πρέπει να πληρούν τα ανωτέρω κριτήρια και να εξετάσει εάν η αιτιολογία που παρέχεται από την αναθέτουσα αρχή είναι πλήρης και περιλαμβάνει συγκριτικά στοιχεία που να πληρούν επίσης τα ίδια ως άνω κριτήρια.

VII. ΑΠΑΝΤΗΣΗ

69. Στο **πρώτο ερώτημα**, η απάντηση που δίδεται, σύμφωνα με την πλειοψηφία στο Δ' Τμήμα γνώμη και, με δεδομένο ότι, στην παρούσα υπόθεση, πρόκειται για προσφορά πρόσθετης έκπτωσης, που γίνεται αυτοβούλως και οικειοθελώς, ενώ έχουν τηρηθεί οι διατυπώσεις δημοσιότητας, έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία του διαγωνισμού, έχει δε ήδη αναδειχθεί ο προσωρινός ανάδοχος με βάση τα προβλεπόμενα στη Διακήρυξη και έχει εγκριθεί η ανάδειξή του με την υπ' αριθ. 84/27-5-2014 απόφαση του



Διοικητικού Συμβουλίου του Ταμείου, είναι ότι δεν υφίσταται περαιτέρω στάδιο ανάπτυξης του ανταγωνισμού.

70. Κατά συνέπεια, λαμβάνοντας υπόψη ότι, από την δοθείσα περαιτέρω έκπτωση δεν επηρεάζεται το αποτέλεσμα του διαγωνισμού, το δε έργο, θα εκτελεσθεί από τον ανάδοχο εντός της καθορισμένης προθεσμίας, με τα αναφερόμενα στη διακήρυξη ποιοτικά και τεχνικά χαρακτηριστικά χωρίς καμία παρέκκλιση, οφειλόμενη στην πρόσθετη έκπτωση, η οποία επιφέρει μείωση της δαπάνης, η βελτιωμένη προσφορά μπορεί να γίνει αποδεκτή από την αναθέτουσα αρχή.

71. Στο **δεύτερο ερώτημα**, η απάντηση που δίδεται, κατά την ομόφωνη γνώμη του Δ' Τμήματος είναι ότι, η Διαχειριστική Αρχή του Ε.Π. «ΑΛΙΕΙΑ» 2007-2013 είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση και την υλοποίηση του προγράμματος σύμφωνα με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και διασφαλίζει την συμμόρφωση των χρηματοδοτούμενων πράξεων προς τους ισχύοντες ενωσιακούς και εθνικούς κανόνες, καθ'όλη την περίοδο υλοποίησής τους. Η επί της ουσίας κρίση περί της αποδοχής ή μη της βελτιωμένης προσφοράς, καθώς και η κρίση περί της ακυρώσεως της δημοπρασίας για τους λόγους που ορίζονται στο άρθρο 27 του Ν. 3669/2008, ανήκει στην αρμοδιότητα της αναθέτουσας αρχής, πρέπει δε να είναι πλήρως αιτιολογημένη και υπόκειται σε έλεγχο νομιμότητας από την Διαχειριστική Αρχή. Επομένως, εφόσον, στην προκειμένη περίπτωση, ζητήθηκε από την Διαχειριστική Αρχή η σύμφωνη γνώμη της για την υπογραφή της συμβάσεως και, εφόσον έχει δημιουργηθεί αμφισβήτηση για το κατά πόσον η αναδειχθείσα προσφορά είναι ικανοποιητική, θα πρέπει, κατά την εξέταση της διαδικασίας ανάθεσης, η Διαχειριστική Αρχή, κατά την άσκηση του ελέγχου νομιμότητας, να θέσει υπόψη της αναθέτουσας αρχής τα συγκριτικά στοιχεία που διαθέτει, τα οποία θα πρέπει να πληρούν τα κριτήρια που έχουν τεθεί από το νόμο και τη νομολογία και, βάσει αυτών, να εξετασθεί εάν η αιτιολογία που παρέχεται από την αναθέτουσα αρχή είναι πλήρης και περιλαμβάνει πρόσφορα συγκριτικά στοιχεία κατά την έννοια των προαναφερομένων.



ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 10-2-2015

Η Πρόεδρος του Τμήματος

Χρυσάφουλα Αυγερινού

Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Η Εισηγήτρια

Ελένη Λατσαριώτου

Πρόεδρος Ν.Σ.Κ.